

שימוש ביישומי בינה מלאכותית בהוראה ובלמידה

המכללה האקדמית לחינוך ע"ש דוד ילין

מסמך מדיניות מוסדי

מהדורה שנייה

אלול תשפ"ו – ספטמבר 2026

מחליפה את המהדורה הראשונה, סיוון תשפ"ה – מאי 2025

תוכן העניינים

- א. מבוא ואני מאמין מכללתי
- ב. הנחיות וכללים לשימוש בכלי הבינה המלאכותית בקורסים (לסטודנטים ולמרצים)
- ג. חובות והמלצות לסגל האקדמי (מרצים)
- ד. הנחיות לשימוש בכלי בינה מלאכותית בבניית מערכי שיעור (במסגרת ההתנסות המעשית)
- ה. הנגשה, שוויון גישה והתאמות
- ו. תוקף המסמך, עדכונו וחברי ועדת הכתיבה

- [נספח 1.](#) טופס הצהרה בגין שימוש בבינה מלאכותית – שתי דוגמאות
- [נספח 2.](#) דוגמאות למדיניות שימוש בבינה מלאכותית בקורס, להטמעה בסילבוס
- [נספח 3.](#) הערכה מותאמת לעידן הבינה המלאכותית

כיצד להשתמש במסמך זה

- סגל אקדמי – התחילו בפרק ג'. שני הסעיפים הראשונים בו הם חובה, ויש ליישם בסילבוס לפני תחילת הסמסטר.
- סטודנטים – התחילו בפרק ב'. אם אתם בשנת ההתנסות המעשית, קראו גם את פרק ד'.
- ראשי חוגים – פרק ה' ונספח 2 הם הכלים לעבודה חוגית משותפת.

א. מבוא ואני מאמין מכללתי

כלי הבינה המלאכותית ההולכים ומשתכללים לנגד עינינו מולידים שינויים מרחיקי לכת בתחומי חיים רבים, ובכלל זה גם תחום החינוך ותחום הלימודים האקדמיים. כלים אלו מעצימים את היכולות האנושיות באופנים שונים ומגוונים שיש לברך על כך, ולשלב את כלי הבינה המלאכותית בעבודת ההוראה של מרצי המכללה ושל המתכשרים להוראה (ובהתנסות המעשית). מאליו מובן כי לשימוש בבינה המלאכותית יש השלכות שאינן רק טכנולוגיות: השלכות חברתיות, ערכיות, מוסריות ונורמטיביות.

כלי הבינה המלאכותית משנים את שדה ההוראה, הלמידה, ההתמחות, ההדרכה והמחקר, ומציבים בפנינו, כמוסד להכשרת מורים, אתגרים חדשים. השימוש בכלים אלה במוסדות להשכלה גבוהה מחייב אחריות, שקיפות ועמידה בסטנדרטים של יושרה אקדמית. בצד ההכרה באפשרויות הגדולות הגלומות בבינה המלאכותית להתפתחות ולהעצמה, יש להכיר גם בפוטנציאלים השליליים: שימוש לא אחראי עשוי להוביל לפגיעה ביושרה האקדמית, להונאה, או להחלשת היכולת העצמית של הלומדים – הבינה המלאכותית עלולה להופיע כתחליף לבינתם של הלומדים ולא כסיוע והשלמה לה. על המרצים והסטודנטים להיות ערים להשלכות האפשרויות של מערכות מבוססות בינ"מ, במיוחד בהיבטים של שוויון, הוגנות ושקיפות. שימוש אחראי צריך לכלול בחירה מושכלת של כלים, בחינה ביקורתית של מקורות מידע, שמירה על פרטיות, והקפדה על התאמת השימוש לטובת כלל הלומדים, תוך הימנעות מהעמקת פערים קיימים. מערכת חינוכית ערכית נדרשת להכשיר את הלומדים והמורים לעתיד לפעול מתוך מודעות אתית, ולבחור בטכנולוגיה כגורם תומך ולא מחליף את שיקול הדעת הפדגוגי והאנושי.

מכללת דוד ילין חותרת להטמעת תחום הבינ"מ במכללה באופן ההולם את חזון המכללה ומקדם את הגשמת מטרותיה, וביניהן: שאיפה למצוינות, פיתוח חשיבה ביקורתית וסקרנות אינטלקטואלית אצל הלומדים, פיתוח ויישום שיטות הוראה עדכניות וחדשניות, עידוד למידה ומחקר, וקידום שילובם של אנשים עם צרכים מגוונים בחברה. כמוסד להכשרת דור העתיד של אנשי ונשות החינוך בישראל, רואה המכללה חשיבות רבה בפיתוח אוריינות בינ"מ, ומכירה בצורך להתאים את ההנחיות בתחום לאור ההתפתחות המואצת של כלי הבינ"מ.

לצד ההכרה בסיכונים, רואה המכללה בבינה המלאכותית הזדמנות ממשית להכשרת מורים. כלים אלה מאפשרים למתכשרים להוראה להתנסות בתכנון פדגוגי במגוון חלופות, לבחון הנחות מוצא באמצעות עמדה נגדית, להתאים חומרי למידה ללומדים מגוונים, ולקבל משוב מיידי בשלבים שבהם משוב אנושי אינו זמין. אלה אינם קיצורי דרך אלא הרחבה של מרחב ההתנסות. השאלה המנחה אותנו אינה כיצד למנוע שימוש, אלא **אילו כשירויות של שיפוט מקצועי נדרשות ממורה שכלים אלה עומדים לרשותו** – וכיצד ההכשרה מפתחת אותן.

לצד שימוש מושכל בכלי הבינ"מ, המכללה מאמינה כי אין תחליף, בעבודת ההוראה, לקשר האנושי, לדיאלוג, לאחריות הפדגוגית ולהדרכה המיטיבה. כך ביחסי המרצים והסטודנטים, וכך גם ביחסי המורים והמורות שאנו מכשירים עם תלמידיהם בעתיד. כמוסד העוסק בחינוך, מדגישה מכללת דוד ילין את **ערכה המוחלטת של האמת ביחסים האנושיים**.

מטרות המסמך

- להציג תפיסת עולם בנושא בינה מלאכותית במוסד אקדמי בכלל ובמכללת דוד ילין בפרט.
- להציג מתווה של הנחיות, כללים והמלצות לסגל האקדמי ולסטודנטים.
- להציג קווים מנחים לשימוש בכלי הבינה המלאכותית בתכנון ובבנייה של מערך שיעור.
- לקבוע כללי הנגשה ושוויון גישה, כך ששילוב הבינה המלאכותית לא יעמיק פערים קיימים בין לומדים.

מה עושים?

- לאחר העיון ב"אני מאמין" המכללתי שבפרק א', עברו להנחיות הרלוונטיות לתפקידכם:
 - סטודנטים** – קראו את ההנחיות המעשיות בפרק ב'.
 - מתכשרים להוראה בהתנסות** – קראו גם את פרק ד'.
 - מרצים** – קראו את ההנחיות המעשיות בפרקים ב' וד'.
- אמצו את העיקרון המנחה: הבינה המלאכותית היא כלי תומך, והאחריות המקצועית נותרת אנושית ואישית.
- בכל התלבטות שאינה מוסדרת במסמך – פנו ליחידה להוראה חדשנית מיטבית לפני ולא אחרי.

ב. הנחיות וכללים לשימוש בכלי הבינה המלאכותית בקורסים

(לסטודנטים ולמרצים)

בינה מלאכותית – כלי מסייע ללמידה, לא תחליף לחשיבה אישית

הבינה המלאכותית היא כלי עזר ולא תחליף לעבודה אישית מקורית, לחשיבה ביקורתית וליכולת ניתוח עצמאית. על הסטודנטים לשמור על מקוריות עבודתם ותרומתם האישית גם בעת שימוש בכלי הבינה מ.

יושרה אקדמית ואחריות אישית

שימוש בכלי בינה מלאכותית במסגרת קורס הנלמד במכללה כפוף להנחיות של המרצה בקורס. בסמכותו של המרצה לקבוע או להתיר אופנים מסוימים של שימוש, ואף להטיל הגבלות על סוגי הכלים ועל השלבים בעבודה האקדמית שבהם השימוש בכלים אלה לגיטימי (כגון סיעור מוחות, תכנון, כתיבה ראשונית, הגהה). שימוש שלא בהתאם להנחיות המרצה ייחשב כעבירה על תקנון המשמעת.

מומלץ כי המרצה ימצה את אופני הטיפול הפדגוגי בעבירה לפני שיפנה לערוצי הטיפול המשמעת. על המרצה לזכור שהסטודנטים לא תמיד מכירים את הכלים החדשים, ושגבולות המותר והאסור עשויים להיות עמומים עבורם. מוטב להעביר מאשר להעניש.

שקיפות וייחוס

כל שימוש בכלי בינה מלאכותית מחייב הצהרה ברורה, הכוללת את שם הכלי, סוג השימוש ואופן שילובם של תכנים שהופקו באמצעות כלי בינ"מ בתוצר המוגמר. המרצה ייתן לסטודנטים הנחיות מדויקות על אודות הצורה המחייבת של ההצהרה (ראו דוגמה בנספח 1 למסמך).

אחריות לתוכן

הסטודנטים נושאים באחריות מלאה לאמינות, לדיוק ולהתאמה של תכנים שנוצרו בעזרת בינה מלאכותית. הם נדרשים לבדוק את אמינות הטקסט ולהפעיל ביקורת ועריכה עצמאית. **צירוף הפניות ואזכורים אינו פוטר את הסטודנטים מאחריות לבדיקת המידע שהתקבל.** חשוב להדגיש שבינה מלאכותית אינה חסינה מפני טעויות, לעיתים מפיקה מידע לא מדויק, ואף עלולה להנציח הטיות שונות במידע. על הסטודנטים להיות ערים לאפשרות קיומן של הטיות, לבחון את המידע באופן ביקורתי ולהצליבו עם מקורות שונים. **בפרט חלה חובה על הסטודנט/ית לספק מראי מקום מדויקים ואמינים למקורות שעליהם הסתמך/ה.**

הגנה על פרטיות

חל איסור על המרצים והסטודנטים להזין מידע אישי, רגיש או חסוי לכלים ציבוריים. יש לפעול לפי כללי אתיקה, סודיות והגנת מידע.

מה עושים?

- לפני תחילת כל מטלה – קראו את פסקת מדיניות ה-AI בסילבוס של הקורס. המדיניות משתנה מקורס לקורס, והאחריות להתעדכן היא שלכם.
- אין בסילבוס פסקת מדיניות? פנו למרצה ובקשו הבהרה בכתב לפני שאתם מתחילים.
- עשיתם שימוש? מלאו את טופס ההצהרה (נספח 1) וצרפו אותו להגשה – גם אם השימוש היה חלקי.
- בדקו כל עובדה, ציטוט ומראה מקום מול המקור עצמו. הפניה שהכלי סיפק אינה ראיה לקיומה.
- אל תזינו מידע אישי – שלכם, של עמיתים או של תלמידים – לכלים ציבוריים.

ג. חובות והמלצות לסגל האקדמי (מרצים)

כל המרצים במכללה מתבקשים להקפיד על סעיפים 1 ו-2 שלהלן. יתר הסעיפים הם המלצות שהמכללה רואה בהן פרקטיקה מיטבית.

- 1. הגדרת מדיניות בסילבוס.** כל סילבוס יכלול פסקה מפורשת המגדירה את מדיניות הקורס בנוגע לשימוש בבינה מלאכותית: מהם השימושים המותרים, מהם האסורים, ובאילו שלבים של העבודה. היעדר התייחסות בסילבוס אינו נחשב איסור ואינו נחשב היתר – ולפיכך אינו מאפשר טיפול משמעותי בשימוש שאינו רצוי. בנספח 2 למסמך זה שלוש דוגמאות לפסקאות מדיניות (מאפשרת, מאפשרת חלקית, מגבילה), שניתן לאמץ כלשון או להתאים.
- 2. הגדרת חובת ההצהרה.** מרצה המתיר שימוש בכלי בינה מלאכותית בקורסו יגדיר בכתב את הצורה המחייבת של ההצהרה ואת היקפה, ויעמיד לרשות הסטודנטים את הטופס הרלוונטי (נספח 1) או גרסה מותאמת שלו. הנחיה כללית מסוג "יש להצהיר על שימוש" אינה מספקת.
- 3. הדרכה והכוונה.** הקדישו זמן להדרכת הסטודנטים על שימוש אחראי וביקורתי בבינה מלאכותית, תוך הבהרת מגבלות והזדמנויות. לצורך כך אתם מוזמנים להיעזר ביחידה להוראה חדשנית מיטבית במכללה.
- 4. שילוב דיון אתי.** נהלו שיח עם הסטודנטים בכיתה על הסוגיות האתיות שבשימוש בבינה מלאכותית, במיוחד בהקשרים של חינוך.
- 5. הערכה מותאמת.** עצבו משימות כך שיטיבו לאמוד את ההבנה והתרומה האישית של הסטודנט/ית, גם כאשר נעשה שימוש בכלי בינ"מ (ראו דוגמאות בנספח 3). מומלץ לשלב אמצעים של הצגה פרונטלית ו"הגנה על העבודה": הסטודנטים יוזמנו להציג את עבודותיהם בפני הכיתה או בשיחה עם המרצה שבה יסבירו את עבודתם. כלי זה מתאים במיוחד למורי הסמינריונים. כמו כן, מומלץ להרבות במטלות שבהן נדרש הסטודנט לחבר את החומר התיאורטי הנלמד אל הידע האישי שלו כמתכשר להוראה. שינויים מעין אלה במטלות הקורס לא יבטלו לחלוטין את פוטנציאל השימוש לרעה בכלי הבינה המלאכותית, אך הם עשויים להקטין אותו במידה משמעותית.
- 6. שיח עמיתים.** מומלץ שיתקיים שיח מתמשך בקרב מרצי המכללה בנושא, במסגרות חוגיות, מסלוליות ואחרות. כולנו צפויים להיתרם מדיון משותף ונשנה לפרקים בהשלכות הבינה המלאכותית, וגם מהיכרות עם כלים שונים שמפתחים מרצים במכללה לשם התמודדות עם הבעיות והעצמת היתרונות של כלי הבינה המלאכותית בקורסים הנלמדים במכללה.

שימוש הסגל בבינה מלאכותית בבדיקת עבודות ובמתן משוב

הכללים שלהלן חלים על המרצים בעבודתם השוטפת. הם נובעים מאותו עיקרון המנחה את הנחיות הסטודנטים: הבינה המלאכותית היא כלי תומך, ואיננה מחליפה את שיקול הדעת המקצועי ואת האחריות האישית.

- **האחריות על הציון היא של המרצה בלבד.** אין להאציל לכלי בינה מלאכותית את קביעת הציון או את ההכרעה הערכית לגבי איכות עבודתו של סטודנט. תפוקת הכלי אינה ראייה, אינה נימוק ואינה תחליף לקריאה.

- **פרטיות ומידע מזהה.** חל איסור להזין לכלים ציבוריים עבודות של סטודנטים הכוללות שמות, תעודות זהות או פרטים מזהים אחרים, וכן טקסטים אישיים ורפלקטיביים. איסור זה חל גם כאשר מטרת ההזנה היא סיוע בבדיקה. עבודה המכילה תוכן אישי לא תוזן לכלי חיצוני כלל.
- **שימושים מותרים.** ניתן להיעזר בכלי בינה מלאכותית לניסוח מחוונים, לפיתוח שאלות ומשימות, לחידוד ניסוח של משוב שהמרצה כתב, ולחשיבה על דרכי הערכה חלופיות – ובלבד שהמרצה בוחן, עורך ומאשר את התוצר.
- **שקיפות כלפי הסטודנטים.** מרצה העושה שימוש בכלי בינה מלאכותית בתהליכי המשוב יידע על כך את הסטודנטים בקורס. עיקרון השקיפות שאנו מבקשים מהסטודנטים מחייב אותנו לא פחות.
- **כלים לזיהוי תוצרי בינה מלאכותית.** המכללה אינה מאמצת שימוש בכלים לזיהוי טקסט שנוצר בבינה מלאכותית כראיה לעבירת יושרה אקדמית. כלים אלה אינם מהימנים דיים, שיעורי ההתראות השגויות שלהם גבוהים, והם נוטים לסמן ביתר טקסטים שנכתבו בידי כותבים שאינם דוברי השפה כשפת אם – פגיעה צפויה בסטודנטים ערבים ובעולים חדשים. חשד לשימוש שאינו כדן ייבחן בשיחה עם הסטודנט/ית ובבחינת תהליך העבודה, ולא על סמך פלט של כלי זיהוי.
- **עדיפות למניעה על פני איתור.** הדרך היעילה להתמודד עם שימוש לא ראוי אינה איתורו בדיעבד אלא תכנון מטלות שבהן תוצר שהופק אוטומטית אינו מהווה ראיה מספקת ללמידה: מטלות הנשענות על ההתנסות המעשית של הסטודנט/ית, על הקשר כיתתי מסוים, על תהליך מתועד או על הצגה בעל פה.

מה עושים?

- עד שבועיים לפני תחילת הסמסטר – הוסיפו לסילבוס פסקת מדיניות. בחרו אחת משלוש הדוגמאות בנספח 2 והתאימו אותה לקורס.
- בחרו את טופס ההצהרה שישמש בקורס (נספח 1) ופרסמו אותו לצד הסילבוס.
- בחנו את מטלות הקורס: זהו לפחות מטלה מרכזית אחת שבה תוצר שהופק אוטומטית אינו ראיה מספקת ללמידה, ועצבו אותה מחדש (נספח 3).
- אל תזינו עבודות סטודנטים מזהות לכלים ציבוריים, ואל תסתמכו על כלי זיהוי כראיה.
- עולה חשד? פתחו בשיחה עם הסטודנט/ית ובבחינת תהליך העבודה, ומצו את הטיפול הפדגוגי לפני הפנייה לוועדת משמעת.

ד. הנחיות לשימוש בכלי בינה מלאכותית בבניית מערכי שיעור

(במסגרת ההתנסות המעשית)

מטרת ההנחיות לספק כללים ברורים למתכשרים להוראה לשימוש מיטבי, ביקורתי ואתי בכלי בינה מלאכותית בעת בניית מערכי שיעור, כחלק מהכשרתם המעשית במוסדות חינוך. ככלל, מערך השיעור צריך לשקף את החשיבה, השיקולים והזהות הפדגוגית של המתכשר/ת. מומלץ לשתף את מנחה הסדנה או המורה המאמן/ת בשימוש שנעשה בכלי הבינ"מ.

שימושים מותרים ומומלצים

ניתן להשתמש בכלים מבוססי בינ"מ כל עוד הסטודנט/ית **עורך/ת, בוחן/ת ומנסח/ת מחדש לפי ההקשר הכיתתי:**

- ליצירת רעיונות לפעילויות, תכנים, שאלות פתיחה, משחקים ושילוב מדיה דיגיטליים.
- לניסוח מטרות שיעור, שאלות להבניית ידע, או דרכי הערכה.
- לקבלת השראה למבנה מערך שיעור, כולל הצעות לשלבים פדגוגיים: פתיחה, גוף וסיכום.
- להתאמת תוכן לגיל ולרמה הלימודית (בזהירות ובליווי שיפוט פדגוגי עצמאי).
- לעריכת שפה וניסוח של מערך שיעור, מבלי לשנות את הרעיון הפדגוגי המרכזי של הסטודנט/ית.
- לקבלת משוב ראשוני על מבנה, רצף או בהירות ההוראות.

שימושים אפשריים

שימושים אלו מותרים רק בליווי ביקורת עצמית, התייעצות עם מנחה פדגוגי, והתאמה לסביבה החינוכית:

- קבלת מערך שיעור שלם מהבינ"מ לצורך ניתוח, השוואה וביקורת – אך לא לשימוש ישיר בכיתה.
- תרגום מערכי שיעור לשפות אחרות לצורך דו-לשוניות או התאמה תרבותית – עם עריכה ובקרה לשונית-תרבותית.
- שימוש בחלקים מהמערך שהוצע על ידי הבינ"מ בתוך מערך מקורי שהסטודנט/ית ניסח/ה בעצמו/ה, בתנאי שישמר הקשר רלוונטי לכיתה ולמטרות ההוראה.

כללי "אל תעשה"

הפעולות הבאות אינן מותרות בשום שלב של ההכשרה המעשית:

- אין להעתיק באופן מלא מערך שיעור שנוצר ע"י בינ"מ ולהציגו כמקורי של הסטודנט/ית.
- אין להשתמש בכלי בינ"מ ללא כל שינוי, עריכה, עיבוד או התאמה כיתתית.
- אין להסתמך על בינ"מ להערכות כיתה, נתוני תלמידים או תכנון דיפרנציאציה, מבלי לנתח צרכים אמיתיים של התלמידים.

- אין להזין מידע אישי על תלמידים, מורים, בתי ספר או נתונים רגישים (שמות, אבחונים, קשיים).
- אין להשתמש בכלי בינ"מ ברפלקציות אישיות.

מה עושים?

- בנו את מערך השיעור מהרעיון הפדגוגי שלכם החוצה – ורק אחר כך היעזרו בכלי להרחבה, לניסוח או להשראה.
- עדכנו את מנחה הסדנה או המורה המאמן/ת בשימוש שעשיתם, לפני העברת השיעור.
- לפני ההעברה בכיתה – עברו על כל שורה ושאלו: האם זה מתאים לתלמידים הספציפיים האלה? אם התשובה אינה ודאית, שנו.
- אף פעם אל תזינו שמות תלמידים, אבחונים או תיאורי קשיים לכלי חיצוני.
- את הרפלקציה האישית כתבו בעצמכם, תמיד.

ה. הנגשה, שוויון גישה והתאמות

שילוב כלי בינה מלאכותית בהוראה ובלמידה עלול, שלא בכוונה, להעמיק פערים קיימים בין לומדים. כלים מתקדמים רבים זמינים במלואם רק בגרסה בתשלום; איכות התפוקה שלהם משתנה בין שפות; והיכרות מוקדמת עמם מתפלגת באופן לא שוויוני בין קבוצות סטודנטים. כמוסד המכשיר מורים ומורות לחברה מגוונת, רואה מכללת דוד ילין בשוויון הגישה תנאי לשילוב אחראי, ולא שיקול משני.

עלות ונגישות כלכלית

- אין להתנות מטלה בשימוש בכלי בתשלום. מרצה המבקש לשלב כלי מסוים במטלה יוודא כי קיימת גרסה חינוכית המספיקה לביצוע המטלה, או יציע חלופה שוות-ערך.
- אין להביא בחשבון בהערכה את איכות התפוקה של הכלי שבו נעשה שימוש, אלא את עבודת הסטודנט/ית עם התפוקה – הבחינה, העריכה, השיפוט וההנמקה.
- היחידה להוראה חדשנית מיטבית תפרסם ותעדכן רשימת כלים מאושרים הזמינים ללא עלות לסטודנטים ולסגל.

שפה רב-תרבותית

- איכות התפוקה של כלי בינה מלאכותית בעברית, ובמידה רבה יותר בערבית, נחותה לעיתים מזו שבאנגלית, וכוללת שגיאות ניסוח, אי-דיוקים והטיות תרבותיות. על המרצים והסטודנטים להיות ערים לפער זה.

- אין לראות בפער זה עילה להפליה: מטלה שביצועה תלוי בשליטה באנגלית לצורך הפעלת הכלי אינה עומדת בכללי ההנגשה.
- בהקשרים חינוכיים הנוגעים לחברה הערבית, לחברה החרדית או לקהילות נוספות, יש לבחון בעין ביקורתית תפוקות הנשענות על מאגרי מידע שאינם מייצגים הקשרים אלה.

התאמות לסטודנטים עם צרכים מיוחדים

- סטודנטים הזכאים להתאמות בלמידה ובהערכה זכאים להן גם במטלות המשלבות בינה מלאכותית. מרצה המשלב מטלה מסוג זה יתאם עם מדור התאמות ונגישות ככל שנדרש.
- לסטודנטים עם לקויות למידה, לקויות ראייה או קשיי כתיבה, כלי בינה מלאכותית עשויים לשמש אמצעי הנגשה לגיטימי (למשל הקראה, ארגון טקסט, סיוע בניסוח). שימוש כזה אינו מהווה הפרה של יושרה אקדמית, ובלבד שהוא מוצהר בהתאם לכללי פרק ב'.
- מרצה המבקש להגביל שימוש בכלים במטלה מסוימת יבחן מראש האם ההגבלה פוגעת בזכאים להתאמות, ויסדיר חלופה.

אוריינות כתנאי לשוויון

פערי היכרות עם הכלים הם מקור נוסף לאי-שוויון. אין להניח כי כלל הסטודנטים מגיעים עם ידע מוקדם. מרצה המשלב מטלה מבוססת בינה מלאכותית יקדיש זמן להנחיה בסיסית, או יפנה למסגרות ההדרכה של המכללה.

מה עושים?

- לפני פרסום מטלה – ודאו שניתן לבצע אותה במלואה בגרסה חינוכית של כלי כלשהו.
- ודאו שהמטלה אינה מחייבת שליטה באנגלית לצורך הפעלת הכלי.
- בדקו מול מדור התאמות ונגישות אם המטלה או ההגבלה שהטלתם פוגעות בזכאים להתאמות, והסדירו חלופה.
- הקדישו 20–30 דקות שיעור להנחיה בסיסית על הכלי, ואל תניחו ידע מוקדם.
- בהערכה – שפטו את עבודת הסטודנט/ית עם התפוקה, לא את איכות התפוקה עצמה.

1. תוקף המסמך, עדכנו וחברי ועדת הכתיבה

מתוך הכרה בהתפתחות המואצת של כלי הבינה"מ ואפשרויות השימוש בהם, המכללה רואה צורך בסקירה והתאמה רציפות ומתמשכות של ההנחיות בנושא. ועדת הכתיבה תתכנס אחת לשנה, לקראת פתיחת שנת הלימודים, לבחינת המסמך ולעדכונו.

מסמך זה עודכן באוגוסט 2026 על ידי ד"ר טלי ברגלס שפירא, מנהלת המרכז לחדשנות בהוראה, ואושר על ידי חברי ועדת הכתיבה.

חברי ועדת הכתיבה

הרשימה מסודרת לפי סדר א"ב של שמות המשפחה:

ד"ר טלי ברגלס שפירא
ד"ר יפתח גולדמן
ד"ר יעקב דויטש
ד"ר ראיד זאגל
ד"ר מיקי כהן
מר פז כרמל
ד"ר מיכל סיפרפאל
ד"ר ענת רויטר
גב' אירנה שטיבלמן

נספח 1 – טופס הצהרה בגין שימוש בבינה מלאכותית

לפניכם שתי דוגמאות לטופסי הצהרה. רצוי להתאים את ההצהרה למטרות המשימה ולהנחיות שניתנו לסטודנטים מראש בכל הנוגע לשימוש בבינה מלאכותית.

דוגמה 1: טופס הצהרה על שימוש בבינה מלאכותית בעבודה אקדמית

שם הסטודנט/ית: _____ ת.ז: _____

שם הקורס: _____ מספר קורס: _____

שם המרצה/ה: _____

שם העבודה: _____ תאריך הגשה: ____ / ____ / ____

אני מצהיר/ה כי במסגרת הכנת עבודה זו השתמשתי בכלי בינה מלאכותית. להלן פרטי השימוש:

1. שם הכלי (כולל גרסה אם ידועה): _____
2. מטרת השימוש (ניתן לסמן יותר מאחת): סיעור מוחות / פיתוח רעיונות · ניסוח טיוטה ראשונית · עריכה לשונית / תיקוני ניסוח · תרגום · סקירת ספרות · הכנת תקציר של מאמרים · יצירת תמונות ו/או סרטונים · ניתוח נתונים · חיפוש מקורות מידע · כמקור מידע · אחר: _____
3. ההנחיה (פרומפט / prompt) שניתנה לכלי: _____
4. התוצר שהופק (נא להעתיק לכאן את התוצר במלואו): _____
5. תיאור השימוש שנעשה בתוצר (האם נעשה בו שימוש ישיר? האם נערכו שינויים? כיצד שולב בתוצר הסופי?):

היבטים של אחריות אקדמית – אני מצהיר/ה כי:

1. קראתי את הנחיות המכללה בנוגע לשימוש בבינה מלאכותית.
2. לא השתמשתי בתכנים שהופקו ככלי לעקיפת עבודה עצמאית, אלא כעזר תומך בלבד.
3. בדקתי את הדיוק והאמינות של התכנים שנעשה בהם שימוש.
4. שמרתי על כללי הייחוס והיושרה האקדמית.

חתימת הסטודנט/ית: _____ תאריך: ____ / ____ / ____

דוגמה 2: הצהרה מקוצרת בטבלה

אני מצהיר/ה כי במהלך הכנת עבודה זו נעשה שימוש בכלי בינה מלאכותית יוצרת. ידוע לי כי כלים אלו עשויים לכלול הטיות וטעויות, ועל כן בדקתי את מהימנות המידע שהופק באמצעותם. אני נושא/ת באחריות מלאה לתוצר הסופי, לרבות אימות המידע, דיוקו וביסוסו על מקורות מהימנים.

נא לפרט עבור כל כלי בי"מ שבו נעשה שימוש:

שם הכלי	
מטרת השימוש	סיעור מוחות • ניסוח טיוטה ראשונית • עריכה לשונית • תרגום • סקירת ספרות • תקצור מאמרים • יצירת תמונות/סרטונים • ניתוח נתונים • חיפוש מקורות • סיכום ומיזוג מידע
קישור לדיאלוג עם הכלי	(בהיעדר קישור – עברו לשורה הבאה)
ההנחיה (prompt) שניתנה	
התוצר שהתקבל	

נספח 2 – דוגמאות למדיניות שימוש בקורס, להטמעה בסילבוס

שלוש הפסקאות שלהלן מיועדות להעתקה לסילבוס. ניתן לאמץ אותן כלשונן או להתאים אותן לאופי הקורס. מרצה חייב/ת לכלול בסילבוס אחת מהן או ניסוח שווה-ערך (ראו פרק ג', סעיף 1).

דוגמה א' – מדיניות מאפשרת

בקורס זה אני מעודד/ת את הסטודנטים/ות לחקור ולהתנסות בשימוש בכלי בינה מלאכותית גנרטיבית (כגון ChatGPT, Claude, Gemini) ככלי עזר במילוי מטלות ומשימות אקדמיות. עם זאת, כל שימוש בכלים אלו מחייב מילוי והגשה של טופס הצהרה מפורט, הכולל מידע על הכלי שבו נעשה שימוש, מטרת השימוש, והאופן שבו שולב התוצר בעבודה. האחריות לבדוק את נכונות התכנים שהופקו ואת מידת התאמתם לדרישות האקדמיות של העבודה מוטלת על הסטודנט/ית בלבד. האחריות המלאה על התוצר הסופי – תוכנו, אמינותו, תקפותו והצגת מקורות – חלה על מגיש/ת העבודה בלבד. שימוש בכלי בינה מלאכותית ללא הצהרה, או שימוש שאינו עומד בכללי הקורס, ייחשב כהפרה של כללי היושרה האקדמית. ברצוני להזכיר שבקורסים שונים במכללה עשויות להיות מדיניות שונות לגבי שימוש בבינה מלאכותית, והאחריות להתעדכן ולפעול בהתאם לכל קורס היא על הסטודנט/ית.

דוגמה ב' – מדיניות מאפשרת חלקית

בחלק מהמטלות בקורס זה יתאפשר ואף יומלץ לעשות שימוש בכלי בינה מלאכותית גנרטיבית (כגון ChatGPT, Claude, Gemini). עם זאת, ברירת המחדל היא כי השימוש בכלים אלו אסור, אלא אם צוין אחרת באופן מפורש בהנחיות המטלה. כל שימוש בבינה מלאכותית חייב להיות מוצהר באופן ברור, בליווי ציון הכלי שבו נעשה שימוש, מטרת השימוש, והאופן שבו שולבו התכנים בתוצר הסופי. האחריות לבדיקת מהימנות התוצרים ולוודא התאמתם לדרישות האקדמיות חלה במלואה על הסטודנט/ית, לרבות אמינות, דיוק, תקפות וביסוס. שימוש שאינו מוצהר, או שימוש שלא בהתאם למדיניות הקורס, ייחשב כהפרה של כללי היושרה האקדמית. ברצוני להזכיר שבקורסים שונים במכללה עשויות להיות מדיניות שונות לגבי שימוש בבינה מלאכותית, והאחריות להתעדכן ולפעול בהתאם לכל קורס היא על הסטודנט/ית.

דוגמה ג' – מדיניות מגבילה

במסגרת קורס זה, מצופה שכל עבודה שהסטודנטים מגישים תהיה פרי יצירתם האישית בלבד. במקרים שבהם ניתנת משימה קבוצתית, על ההגשה לכלול את שמות כל חברי הצוות שהשתתפו. אנו אוסרים באופן מוחלט על שימוש בכלי בינה גנרטיבית בכל שלבי העבודה, לרבות שלבים מקדימים. הפרה של מדיניות זו תיחשב לעבירה על כללי היושרה האקדמית. סטודנטים הזכאים להתאמות ומבקשים להיעזר בכלים כאמצעי הנגשה מוזמנים לפנות אליי מראש להסדרה פרטנית. ברצוני להסב את תשומת ליבכם לכך שבקורסים שונים במכללה עשויות להיות מדיניות שונה לגבי שימוש בבינה מלאכותית, והאחריות להתעדכן בציפיות בכל קורס מוטלת על הסטודנט/ית.

מה עושים?

- בחרו את הדוגמה המתאימה לאופי הקורס והעתיקו אותה לסילבוס תחת כותרת "מדיניות שימוש בבינה מלאכותית".
- התאימו את שמות הכלים ואת רשימת השלבים המותרים למטלות הקורס בפועל.
- בחרתם מדיניות מגבילה? הוסיפו את משפט ההסדרה לזכאי התאמות – הוא כלול בדוגמה ג'.
- ציינו במפורש איזה טופס הצהרה יש להגיש והיכן הוא זמין.

נספח 3 – הערכה מותאמת לעידן הבינה המלאכותית

לרשות הסגל מצגת אינטראקטיבית ובה מידע, שיטות ודוגמאות להערכה בעידן הבינה המלאכותית. המצגת מתעדכנת מעת לעת בהתאם לצורכי המרצים ולפיתוחים בתחום. הקישור זמין באתר היחידה להוראה חדשנית מיטבית.

עקרונות לתכנון משימת הערכה בעידן הבינה המלאכותית

העקרונות שלהלן מרכזים את אמות המידה שלפיהן ניתן לבחון אם משימת הערכה עומדת במציאות שבה כלי בינה מלאכותית זמינים לכל סטודנט/ית:

- שאלת המבחן העצמי: האם תוצר שהופק אוטומטית יכול להיחשב, בטעות, ראיה מספקת ללמידה? אם כן – יש לשנות את המשימה.
- עיגון בהתנסות: משימות הנשענות על אירוע כיתתי מסוים, על תלמידים מסוימים או על התנסות אישית מתועדת אינן ניתנות להפקה אוטומטית.
- הערכת תהליך ולא רק תוצר: תיעוד שלבי עבודה, טיוטות, החלטות שהתקבלו ונדחו.
- חובת הנמקה: דרישה מפורשת להסביר מדוע נבחרה גישה אחת ולא אחרת.
- רכיב בעל פה: הצגה קצרה או שיחה שבה הסטודנט/ית מסביר/ה את עבודתו/ה.
- שקיפות ורפלקציה: הצהרה על השימוש שנעשה, בליווי רפלקציה על מה שהכלי תרם ומה שהוא החמיץ.

מה עושים?

- בחרו מטלה מרכזית אחת בקורס והריצו עליה את שאלת המבחן העצמי.
- נכשלה? הוסיפו לפחות שניים מהעקרונות שלעיל – עיגון בהתנסות, חובת הנמקה או רכיב בעל פה.
- עדכנו את הסילבוס ואת המחווה בהתאם, כך שיהיה ברור לסטודנטים מה נבדק.
- שתפו את המטלה המעודכנת בקהילת הסגל החוגית – היא חומר גלם ללמידת עמיתים.